

http://www.lira.hu/upload/M_54/rek2/40.pdf

LÍRA KÖNYVKLUB, 2013 (Györffy Ákos interjúja)

"Olyan ez a kötet, mint a robbanós cukorka"

Erdős Virág Ezt is el című verseskönyve a közelmúlt egyik legjobban várt megjelenése volt. Június óta pedig megérdemelten foglal és foglalt el több könyvruház sikerlistáján is első vagy más előkelő helyet. Előző lapszámunkban olvashatták, hogy „a tökéletes ritmusú és rímelésű szövegek a mának szólnak, annak a kornak, amiben élünk”, más fórumok „az utóbbi idők legjobb közéleti versei”-nek tartják a kötetbe gyűjtött költeményeket. Erről a sikerről, a popularitásról és a szociális érzékenységről is kérdeztük Erdős Virágot.

- Az idei Könyvhétre megjelent verseskötetedet - ahogy mondani szokás - vitték, mint a cukrot. Szerinted minek köszönhető ez a - verseskötetek esetében felettébb szokatlan - siker?

Fura és picit talán bántó is ez a hasonlat, de abszolút igazad van, sokan gondolják, hogy olyan ez a kötet, mint a robbanós cukorka: politikai és populáris. Persze, hogy ugranak rá a megtévesztett néptömegek. Ráadásul szépirodalomnak álcázza magát, emiatt még azok a vérbeli sznobok is nyugodt szívvel olvasgathatják, akik pedig titokban csak néhány pofás és gyermekded rímre vágnak. Én a magam részéről egyáltalán nem gondolom, hogy ez a kötet "politikai" jellegű lenne, sőt, még a "közéleti-közérzeti költészet" kategória használatát is erőltettnék érzem, és elszomorít, hogy nem hogy nem teljesen magától értetődő, de a jelek szerint egyenesen unikális, sőt, hovatovább illetlen és apoétikus jelenségnek számít, ha egy közösség tagjaként az ember a közösség egészét érintő kérdésekről ír. Nemrég egy nyilvános beszélgetésen megkérdezték tőlem, hogy jól látják-e, hogy politikusnak készülök. Őszintén szólva mellbe vágott ez a felvetés. Mintha a birka és a politikus között nem létezne semmilyen átmenet. Például az érző és gondolkodó ember. A másik adu-ász a kötettől idegenkedők kezében a "populáris" címke. Ők a könyv sikerének a magyarázatát abban látják, hogy a versek világlátása kevésbé árnyalt és kiegyensúlyozott, az ábrázolásmódja

egyszerű, világos, karakteres -- ergo kommersz és populáris. Márpedig ha valakit kommersznek és populárisnak bélyegeznek, az attól fogva a valamire való irodalomkritika számára halott. Pedig szerintem az a -- talán legfontosabb -- írói törekvés, hogy a világot a maga végtelen bonyolultságában ábrázoljuk, adott esetben nem ment fel minket a határozott és egyértelmű állásfoglalás kívánalma alól. Pusztán az, hogy érzékelem, átlátom és megértem, hogy milyen számtalan szempont, érdek és törekvés összjátéka vezet egy-egy társadalmi jelenség kialakulásához, nem jelenti azt, hogy az előállt helyzet vonatkozásában akár csak egy hajszálnyival is megengedőbbnek kéne mutatkoznom. Hogy a kritikus pillanatban ne lennék köteles letenni a voksot. Sőt, éppen azért kell bizonyos dolgokkal kapcsolatban kérlelhetetlen egyértelműséggel fogalmaznunk, mert mi maguk is pontosan látjuk, hogy a mindennapi létezés entrópiájában minden a zűrzavar és az átláthatatlanság, az elfedések és az összekuszálódások, végső soron az erózió és a beletörődés irányába hat. Kétségtelenül nehéz feladvány: legyek megértő minden iránt, ami emberi, de ne legyek elfogadó és pláne ne legyek megbocsátó semmivel szemben, ami az emberek egymáshoz való viszonyában méltatlan, hazug, bántó és igazságtalan. A "tisztá, világos, egyértelmű" illetve az "elnagyolt" ábrázolást ráadásul csak egy nagyon keskeny határvonal választja el egymástól, úgyhogy ahhoz, hogy minden tekintetben hiteles képet fessünk a világról -- és ezáltal szerencsésen elkerüljük a demagógia és a popularitás csapdáját -- egyszerre kell merészen karakánnak és a legmesszebb menőig körültekintőnek lennünk. És ez persze egyáltalán nem könnyű. De mentségemre legyen mondva: próbálkozom.

- A versek többsége igen élesen reflektál aktuális társadalmi problémákra. Azt hiszem, ezzel a kötettel sikeresen "lefedtél" egy kommunikációs rést. Arra gondolok, hogy a jelenlegi demokratikus ellenzék pártjai és civil szervezetei mintha nem találnák a valódi párbeszéd lehetőségeit leendő választóikkal. Talán ez a hang, ez a versbeszéd sokakban mélyebbre hatol, mint a szimpla politizálás. Egyetértesz ezzel?

Én csak a saját szándékaimról tudok neked számot adni, hogy az általam írt szövegek az aktuális politikai térbe bekerülve milyen sorsra jutnak, afelett már nincs hatalmam. Természetesen nem végeztem előzetes piackutatást, hogy vajon milyen megszólalói pozíció lenne számomra a legelőnyösebb, de az egészen biztos, hogy egyik ellenzéki párt vagy civil szervezet szócsöve sem szeretnék lenni. Ennél sokkal öntörvényűbbnek gondolom

magamat, tiszta sor, hogy aki bántani akar, épp ezt az öntörvényűséget vitatja el tőlem. Az én mostani "költészetem" -- már ha (pláne Veled szemben ülve!) egyáltalán használhatom ezt a nagyképű kifejezést --, egyrészt "képviselési" költészet, ahol viszont korántsem ilyen-olyan ellenzéki csoportosulásokat próbálok képviselni, hanem szigorúan és kizárólag: ügyeket. Másrészt a legszorosabb értelemben vett "alanyi" költészet, amennyiben nem teszek mást, mint a saját legszemélyesebb dühömet, büntudatomat, szorongásomat és más egyéb pszichopatológiai problémámat tárom a nagyközönség elé. Persze úgy, hogy közben próbálok higgadt, szalonképes és legfőképp tárgyyszerű maradni. Ez azért fontos, mert mikor a közelmúltban néhány alkalommal sor került rá, hogy egyik-másik tüntetésen felolvassam ezt vagy azt a versemet, én pont ebben a bizonyos személyességben láttam egyrészt a hitelesség, másrészt a saját művészi függetlenségem és autonómiám zálogát. Persze vannak olyan időszakok, és a választások előtti (és utáni!) hónapok nyilván ilyenek lesznek, amikor többé-kevésbé átláthatatlanná válnak a politikai erőterek, és az ember okosan teszi, ha százszor is meggondolja, hogy mihez adja a nevét. Ezért is örülök most egy egészen új és izgalmas felkérésnek, ami ráadásul nem is a fővároshoz köt majd, hanem egy (majdnem) minden tekintetben hátrányos helyzetű borsodi kis településhez, Bódvalenkéhez és környékéhez.

- Szociális munkásként is olvastam a könyved, nem csak "szimpla" olvasóként. Ennek fényében úgy tűnik, elég jól ismered a hajléktalanok életvilágát. Honnan ez a tudás?

Tavaly a Népszabadság -- történetesen két másik Magvetős szerző, Grecsó Krisztián és Cserna Szabó András mellett -- engem is felkért, hogy a lap hétvégi mellékletébe írjak havonta egy-egy novellát. Krisztián ide kezdte el írni a Daru-novelláit, én pedig a fejembe vettem, hogy megpróbálok valamiképp módszeresen körbejárni és a magam kissé renitens írói eszközeivel megmutatni, hogy vajon mit jelent ma, Budapesten hajlék nélkül élni. Ismerkedtem, barátkoztam és persze jó sokat interjúztam hajléktalanságban élő emberekkel, olyanokkal, akik földbe vájít kunyhókban, hajléktalanszállókon vagy épp a szó szoros értelmében az utcán élik az életüket. Ebből aztán hol kisprózáék, hol pedig prózaszövegnek álcázott versek születtek. Jó néhány tervem persze sajnálatosan félbe maradt. Arra készültem például, hogy -- picit a szép emlékü irodalmi szociográfiák nyomdokai haladva -- megkíséreljek pusztán a hajléktalanságban élő emberek napi étrendjén, az étkezés

körülményein, illetve az ételhez jutás bonyodalmas és megalázó kálváriáján keresztül valamiféle láttelepet adni a XXI. századi Európa gasztronómiai kultúrájának ezen szomorú, budapesti változatáról. A nagy nekibuzdulásból egyelőre csak egy rövid, de annál nagyobb botrányt kavart versike született Magyar konyha címmel. De a tervet a szívem mélyén azóta is tovább dédelgetem, talán egyszer még összejön ez is.

- A könyv feltűnő sikere nyilván veszélyeket is rejt(het) magában. A későbbiekben az olvasók talán majd követelni fogják az "olyan" verseket, mint mondjuk az "Ezt is elviszem magammal". Nem nyomasztanak az ilyesféle elvárások? Vagy lezártad már ezt az alkotói periódust, és egész másban gondolkodsz?

Kereken húsz éve jelent meg az első könyvem, a mostani könyvhéten mégis úgy csodálkoztak rám, mint aki végre megírta élete első kötetét. Ez a hirtelen támadt érdeklődés nyilvánvalóan nem nekem szól, úgyhogy igazából nincs is vele különösebb dolgom. Egyébként meg persze: minden kötet lezár egy korszakot, de jó esetben meg is erősíti az embert és tovább lendíti azon az úton, amelyen tulajdonképp kezdettől fogva, és lényegében minden létező külső visszajelzéstől abszolút függetlenül jár. Úgyhogy én végül is azt se bánám, ha most újabb húsz év nyugalom és kellemesen otthonos visszhangtalanság következne. A kedves olvasó pedig (csak csendben mondom): le van ejtve. Nem azoknak kell megfelelni, akik olvasnak minket, hanem azoknak, akiről írunk.